

Önálló lesz a leányból

Két fontos kérdésben kellett tegnap, szerdán dönteni a vásárhelyi székhelyű Csongrád Megyei Tanács Építőipari Vállalat vállalati tanácsának. Igazgatót választottak és megállapodtak a szegedi leányvállalatuk önállósulásáért kért megváltási összegben.

A múlt évben lemondott igazgató posztjára pályázatot hirdettek, melyre határidőre két jelentkező akadt, ketten késve próbálkoztak. Így a választható Domján András a Csomiép megbízott igazgatója és Farkas Illés, a Hódiköt gazdasági igazgatója voltak. Őket előzetesen a vállalati pártbizottság, a szak szervezeti bizalmi testület és a megyei tanács volt is alkalmasnak találta. Miután mindkettő ismertették elképzeléseiket, szavazásra került sor. A 20 érvényes voksból 19-et Domján Andrásra adtak le. Így neki jutott az az igen nehéz feladat, hogy a tavalyi év végére veszteségre csúszott vállalatot szükségesszerű irányváltással kormányozza.

Az irányváltás ugyanis elkerülhetetlen, Domján And-

Új igazgató a Csomiép élén

rás szerint — aki a vállalatnál több mint húsz évet töltött el — a termelési struktúra és a finanszírozás eddigénél jobb összhangjával kell a hazai piacgazdaság követelményeinek megfelelni. Ez azzal is együtt jár, hogy a gazdaságtalan tevékenységeket felszámolják, ugyanakkor mobilizálják mozdulatlan állóeszközöket. A hagyományos építőipari mozgásteret erősen határolja az építőmesteri kapacitások szűkösége. Fokozni kívánják a gyors határidejű könnyűszerkezetes építés részarányát. Az ipari, a kereskedelmi tevékenységben, a vagyonhasznosítás erősítésében is lehet még keresnivaló.

A vállalat mai szervezeti formája egy korábbi művi úton létrehozott konstrukció, ehelyett a piaci igényekhez alkalmazkodó formát kell találni. A nehéz-

ség csak az: a népgazdaság mai helyzetében ez az igény ismeretlen. A beruházások indítása mindenképp összefügg a vállalatok, intézmények és a lakosság elkövetkezendő anyagi helyzetével. Az is tény, hogy az általános költségek túl magasak, így ez a szervezet karcusítása mellett szól. Főnkül nem érhető el a legfontosabb cél a nyereséges működés.

A szegedi leányvállalat a 9,3 milliós könyv szerinti saját vagyon megtérítésével önállósulhat. E döntést igen erősen befolyásolta a gazdasági kényszer, egyszerűen pénzre van szükség. Erre elhangzott egy észrevétel: jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok.

Téth József szb.titkárnak az igazgatóhoz intézett intelmével zárult az összejevetés: „Sokan fognak most tippeket adni, hogy mit kellene tenni. Nekem is adtak a kertszomszédaim, hogy mit mivel permetezzek, hogyan melleszek. Két fám nem bírta ki a jóakarató segítségét.”

T. Sz. I.

Tarifarendszer készül a béralkuhoz

— Az elmúlt két évben hozott kormányzati döntések sokkolták a társadalmat, s így érthető, hogy az állampolgárok minél gyorsabb bérreformot sürgetnek! — mondotta tegnap Szegeden Halmos Csaba államtitkár, az ÁBMH elnöke azon a munkaügyi ankéton, amelyet a JATE Állam- és Jogtudományi Kara szervezett.

Az egész napos ankét során a résztvevők az érdekegyeztetés gondjairól, a kollektív szerződések átalakításának kérdéseiről, a sztrájkjogról, a foglalkoztatáspolitikai aktuális kérdéseiről és a munkanélküliségről hallhattak előadásokat.

(Lapunkban a közeli napokban interjú közlünk Halmos Csaba államtitkárral a tanácskozáson felmerült kérdésekről, a foglalkoztatáspolitikai és bérreform fészegő gondjairól.)

Új bértarifarendszert dolgoznak ki a bértárgyalásokhoz az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatalban — erről adott tájékoztatást Jendrolovics Pál, az ÁBMH főosztályvezetője.

Elmondta: a munkaügyi kormányzat törekvése, hogy a bérek tekintetében is a piaci viszonyok érvényesüljenek. Azaz a munkaerő árát az határozza meg, hogy az adott szakismeret mennyire értékel a társadalom, s nem pedig az, hogy ugyanannak a szakmának a művelői éppen melyik ágazatban, intézményben, vállalatnál dolgoznak. Ezért a munkaügyi szakemberek véleménye szerint a béralku jelenlegi, kezdetleges módszerét olyan tarifális megállapodásoknak kell felváltaniuk, amelyek során a bérekről nem általában, hanem szakmákra, nagyobb foglalkozási csoportokra lebontva folyik az egyezkedés. A nemzetközi gyakorlatban is az ilyen tarifális tárgyalások terjedtek el. Ha Magyarországon is sikerül ezt a módszert megvalósítani, akkor a bérszabályozás, hasonlóan a vállalati jövedelem szabályozáshoz, már végérvényesen a múlté lesz, s a munkaerőpiaci egyezkedés határozza majd meg a bérszínvonalat, a kereseti arányokat. Ehhez természetesen az egyeztetés jelenlegi mechanizmusának is változnia kell, s olyan új tarifarendszert van szükség, amely alkalmas a tárgyalásokra.

Az új tarifarendszer kidolgozása megkezdődött. A szakmai konzultációk szerint lényegesen változtatni kell az eddigi bértarifákon, mert azok a korábbi bérmechanizmusok követelményeinek megfelelően épültek fel. A jelenleg érvényben levő több mint ezer bértarifális tétel az életkor, a munkában eltöltött idő, a munkakörülmények mellett jelentős mértékben figyelembe veszi az egyes ágazatok, területek sajátosságait is, amelyekben egy

korábbi politikai értékítélet is kifejeződött. Az ÁBMH szakemberei szerint célszerűnek látszik a tarifátételek számának csökkentése úgy, hogy azok valóban az egyes szakmák vagy egymáshoz közelálló szakmák, foglalkozási csoportok sajátosságait fejezzék ki. Mivel a gyakorlatban a bérek már egyre kevésbé függenek a munkában eltöltött időtől, annak jelentőségét is mérsékelni szükséges.

A munkaügyi kormányzat azt szeretné, ha minél előbb az új tarifarendszer alapján történne a bértárgyalások, akár az egyes bértételek alsó határának emeléséről, akár szakmánként a bérfejlesztések minimális mértékéről. Ha a tarifarendzésénél csak a szakmai szempontokra kellene figyelemmel lenni, az új táblázat akár már jövőre is elkészülhetne, ám egy sor kérdésben széles körű vitára, a társadalom közmegegyezésére lesz szükség. Minden bizonnyal élesen vetődik majd fel, hogy mit tartalmazzanak a bérek. A társadalomban egyre fokozódó igény, hogy a bérekbe építsék be azoknak a pénzbeni és természetbeni juttatásoknak — mint például az oktatás, az egészségügy, a gyermeknevelés és a lakáshoz jutás — az ellenértékét, vagy annak egy részét, amelyeket korábban az állam vállalt magára, de amelyek most már mind több pénzbe kerülnek az állampolgároknak. Az új bértarifák kialakításánál nem lehet megkerülni azt a tényt sem, hogy a bérarányok eltorzul-

Az is nagyon fontos, hogy a társadalom egésze elfogadja az új értékrendet. Ez a társadalmi egyezkedés várhatóan hosszabb időt vesz majd igénybe. Végérvényesen a helyi, vállalati megállapodásokon keresztül rendeződhetnek át a bér- és kereseti arányok. A munkaügyi szakemberek véleménye szerint az amúgy

is pénzügyében levő vállalatok számára elfogadhatóbb lenne, ha a korábbi állami juttatásokat nem közvetlenül a bérekbe építenék be, hanem azokat adókedvezmények vagy a pénzügyi rendszer más támogatási formái révén kapnák meg a dolgozók. A bérek védelme egyébként sem bérszabályozási kérdés, hanem elsősorban a forint értékállóságától függ, aminek biztosítása egyértelműen kormányzati feladat.

Az új tarifarendszer kialakításához a vállalatok közreműködését is kérjük; a munkaügyi szakembereknek ugyanis szükségük van olyan adatokra, amelyek alapján megállapíthatják, hogy az egyes szakmákban ma milyen bérért hozzávetőleg hányan dolgoznak. Legutóbb 1985-ben volt ilyen munkaügyi felmérés, azóta viszont jelentős mértékben módosultak a keresetek, egyebek között a bérek bruttóitása miatt.

(MTI)

Demokratikus nyitás idején új alkotmány kell

(...„csak” a mikor? s hogyan? a kérdés)

Az Országgyűlés elkövetkező hónapjainak programjából kevés téma tarthat számot nagyobb érdeklődésre, mint az új alkotmány megalkotása. Tartalmáról hónapok óta folynak a viták a legkülönbözőbb fórumokon, szakemberek és laikusok körében egyaránt. Kedden délután a József Attila Tudományegyetem Jogtudományi Kara tudományos, illetve szakmai ideológiai bizottságának szervezésében az egyetem szakértői tartottak vitautalást.

A bevezető előadásban a köztársasági elnök ne Kovács István akadémikus, az államjogi tanszék professzora először leszögezte, nem ért egyet azokkal, akik tagadják az új alkotmány szükségességét. Az talán inkább megkérdőjelezhető: a jelenlegi Országgyűlés, mely nem teljesen kifogástalan szisztéma szerint választott, s 65 százaléka MSZMP-tag, jogosult-e az új alaptörvények megfogalmazására. Fölvetette persze azt is: ha 1848-ban a nemzetsékből álló Országgyűlés jogosult volt népképviselői alapon dönteni, miért tagadnák meg a mostantól ezt a jogot? Miután kijelentette Kovács István: *semmi szükség* alkotmányozó nemzetgyűlés választásán törni egyeseknek a fejét, mert nincsenek meg a feltételei, leszögezte: szükséges, hogy az új alkotmányban nőjön az aránya a közvetlenül alkalmazható jogszabályoknak, azok helyett, amiket még külön törvénnyel kell szentesíteni. Az előadó változta a továbbiakban azokat a fő kérdéseket, amelyek körül eddig a legnagyobb vita bontakozott ki, többek közt: *szóljon-e az alkotmány a munkásszabályozásról?* Kovács professzor erről úgy vélekedett: ha jogrendszerünk az állampolgári egyenlőségre épül, annak gondolatmenetét *konzekvensen* végig kell vinni, tehát vezető szerepre vonatkozó kitél nem szerepelhet benne.

A vitaindító előadás után Ruszoly József egyetemi tanár tartott korreferátumot, amelyben főként az alkotmányozás történeti jegyeit emelte ki. Kitért persze az alkotmánytervezet egyes konkrétumaira is; kijelentette: a kétkamarás rendszer nem tartja időszerűnek, a bizonytalanságot teremtő visszahívási rendszert *meg kellene szüntetni*, és nemcsak az. Széltében-hosszában azt beszél a városban, hogy bezárják, majd pedig áttelepítik a Szegedi Szalámigyár és Húskombinát Szabadkai úti orvosi rendelőjét. Az ellenállás óriási, hiszen páriát ritkító létesítményről van szó. Erről magam is meggyőződhettem, amikor a minap körülnéztem a helyszínen.

Tágas helyiségek, légkondicionálás mindenütt, korszerű berendezések, tanítani lehetne, így fest egy üzemorvosi rendelő. Van például fogászati röntgen, de helyet tudnak adni a bőrgyógyászati, a nőgyógyászati rendeleseknek is. Kár lenne, ha szétvernék az épületet.

— *Mi igaz a pletykákból?* — kérdeztem Kiss Ernő személyzeti és szociális igazgatót.

— A költözökésnél még nem tartunk.

— *De forgatják a fejükben...*

— Valóban készült egy előzetes tervtanulmány, melyben szerepel az orvosi rendelő áttelepítése, az épület tetőtér-beépítése.

— *Miért van minderre szükség?*

— Kinőtűk a házat. Nagyarányú számítógépjeltesztbe fogtunk, a jövőben — 1990 szeptemberétől — nekünk kell vállalni a szakmunkásképzést

kotmányos kérdésnek tartja, hogy ne az évenkénti át-szervezés legyen a nem kívánatos vezetőktől való megszabadulás eszköze.

Czucz Ottó docens szavainak lényege: le kell fektetni, hogy bármely területen a monopóliumhelyzetre való törekvés tilos — így leher ugyanis kizárni, hogy kiszolgáltatott helyzetbe kerüljön az állampolgár.

Kaltenbach János adjunktus a köztársaság—népköztársaság fogalmi vitáról beszélt, mondván: a köztársaság szó eredeti megfelelőjében benne van a „nép” szó — fogalmi nonszensz tehát ismételtélni. Általánosságokban kifejtette: el kell oszlatni azt az illúziót, hogy az alkotmányban megfogalmazandó társadalmi változások pusztán azok leírásától — mintegy „karácsonyi ajándékként” — mint mondta — megvalósulnak. Hiába hoznak létre ugyanis tökéletes alkotmányt, ha viszonyaink távol állnak a tökéletestől — fejtette.

Kiss Barnabás adjunktus a munka nehézségét érzékeltető arról beszélt: bármely területhez nyúlunk az alkotmányozók, kiderül: *hogy kaotikus* állapotok vannak, ezért nehéz és hosszú a folyamat. De — mint mondta —, ahogy Spanyolországban a *fasiszta* rendszer bukása után, a *demokratikus nyitás* idején elvégezték ezt a munkát — a *demokratizálódás* érdekében nálunk sem kerülhető meg. A tartalmi hiányok közül legfontosabként Kiss Barnabás azt említette meg: a tervezet a hadsereg, nemzetvédelem problémáiról nem szól, noha *tarthatatlan* az az állapot, hogy minderről nem nyilvános jogszabályok rendelkeznek. Megemlítette azt is: sok más ország gyakorlatához hasonlóan a mi alkotmányunknak is foglalkoznia kellene a *felsőoktatással*.

A jogi kari vitadélután befejezéséig Nagy László egyetemi tanár a politikai intézményrendszeréről szóló fejezeteknek az emberi jogok kérdéseivel való összehangolásra hívta föl a figyelmet.

Balogh Tamás

Zörög a haraszt...

is. Tervbe vettük a hűtőházbővítést is.

— *Miért éppen a rendelő volt útbán?*

Itt valahol megszakadt a kérdezz—felelek, Kiss Ernő körülményesnek tűnő magyarázatra kényszerült. A rendelő csupán harminc méterrel odobb lenne, ami ugye, nem távoltság. A mostani irodaépület földszintjén kapna helyet, és az eredetileg is rendelőnek tervezett helyiségekbe pedig beköltözne a számítógépek.

Azt nehezen értem meg, mi a csudának kell turbinás, légkondicionált, mennyezeti csempézett, ólomfalas hely a számítástechnikának! A szakemberek szerint a mostani rendelő százszázalékosan megfelel a követelményeknek, sőt, az elkövetkező tíz év kihívásai sem ingatják meg a falait. Legfeljebb a csakányok, a légkalapácsok!

A nem túl kellemes intermezzo után újra élesre váltott a beszélgetésünk.

— *Az nem jutott az eszükbe, hogy a rendelő helyett a számítástechnikát telepítsék át?*

Kiss Ernő észrevehetően tipródik a válaszon.

— Elvileg lehet.

— *És gyakorlatilag?*

— A rendelőnek több hely jutna az irodaépület földszintjén.

— *Teret lehetne nyerni akkor is, ha a rendelő végébe telepített számítógéppontot átadnák az egészségügynek.*

— Szerepet játszanak itt az élelmiszer-higiénés követelmények is.

— *Szóvá tette azt már valaki, hogy az üzem területén van a rendelő, nem pedig közvetlenül az utcáról közelíthető meg?*

— Nem.

— *Nyíltan színt vallana, hogy Önnek melyik a szimpatikusabb variáció?*

Újabb töprengés. Némi provokáció után kiderül, a rendelőáttelepítés.

— *Ez ügyben vétőjoga senkinek nem lehet?*

— A szakemberek elképzeléseit mi méltányoljuk. Egyébként a bővítés nem holnap, nem is holnapután lesz. Talán majd a kilencvenes évek elején!

— *Ugye, akkor sem mindegy!* — fordultam Farkas Lászlóné asszisztensnőhöz.

— *Igy igaz!* Ez az épület rendelőnek készült, annak tervezték, barbárság lenne szétverni.

— *Mi a véleménye a fentiekre a számítástechnikai és szervezési osztály*

vezetőjének, Magyar Annának?

— Nekünk mindegy, hová költözünk. Közömbös! Nem fáj a fogunk az orvosi rendelőre, pontosan megfelel nekünk az irodaépület földszintje is.

Kerestem az üzemorvost, hiszen szakvéleményt elősorsorban ő mondhatna. Mint kiderült, hónapok óta beteg. Hívtam otthon, sikertelenül. Azt már a keresgélés közben tudtam meg, hogy terjedelmes jelentést készített a tervtanulmányról, melyben pontról pontra veszi, miért nem alkalmas rendelőnek a kiszemelt földszinti irodasor. Néhány ellentmondásra a laikus szem is rájön: például roppant szűk a folyosó, hordágygyal itt képtelenség közlekedni, és örültségnek tűnik az irodákból a szigorú szakmai szempontoknak megfelelő helyiségeket kialakítani...

Úgy tudom, az üzemorvos szakvéleménye lassan egy éve lapul valamelyik fiókban. A téma iránt érdeklődven senki nem ajánlotta fel, hogy olvassam el. Kérem, így „etetik” az újságíró?! Ez a legkevesebb, önmagukat is ámtják! Ennyit ér a szakember szava?! Az üzemegészségügy talán nem nézi tétlenül a történeteket!

Bodzsár Erzsébet